

Nr 361.

Av herrar **Håstad** och **Sundström** i Skövde, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 130, angående vissa avlöningsm. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1947/48.

I samband med avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen utfärdade Kungl. Maj:t efter framställning från chefen för försvarsstaben genom kungl. brev 21/12 1945 bestämmelser för en provisorisk assistentorganisation i fred att gälla 1/1—30/6 1946. Härigenom inrättades i vissa garnisonsorter för flera förband gemensamma heltidstjänster med arvoden motsvarande löneklass Mex 17 i vederbörlig dyrort och i övrigt deltidstjänster med arvoden om högst 1 200 kr. vid större förband, högst 900 kr. vid mindre förband. Kostnaderna för denna provisoriska organisation bestredos med lägerkasse-(manskaps-)medel, varvid huvudsakligen s. k. utjämningsmedel, som uppkommit under och på grund av den förstärkta försvarsberedskapen, togos i anspråk.

I proposition nr 120 till 1946 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att riksdagen skulle bevilja medel för att under budgetåret 1946/47 fullfölja denna provisoriska organisation i avvaktan på 1945 års försvarskommittés förslag i ämnet. Härvid beräknades medel även för deltidsassistenter vid vissa skjutskolor efter en beräkningsgrund av 75 kr. i månaden under sex månader per år. Kostnaderna för budgetåret beräknades för armén till 80 000 kr., för marinen till 14 000 kr. och för flygvapnet till 16 000 kr., summa 110 000 kr. Sedan riksdagen godkänt Kungl. Maj:ts proposition utfärdade Kungl. Maj:t genom regleringsbrev 28/6 1946 bestämmelser om fortsatt provisorisk organisation under innevarande budgetår. Därefter har enligt särskilt kungl. brev tillkommit en deltidsassistent vid den till marinens underofficersskola anknutna värnpliktsskolan å Berga.

Denna organisation och därav beroende kostnader framgå av bilaga 1.

Efter prövning av vunna erfarenheter har 1945 års militärutredning i sitt betänkande (SOU 1946: 75) framlagt förslag till en starkt utbyggd assistentorganisation med 37 heltidstjänster och 24 deltidstjänster med arvode å 2 400 kr. per år beräknat efter ett timarvode å 4 kr., vilket alltså skulle motsvara omkring 600 arbetstimmar. Militärutredningens förslag, som ännu är under remiss, torde med hänsyn till de betydande kostnadsökningar, som det medför, komma att hänskjutas till 1945 års försvarskommitté. I

proposition nr 130/1947 räknas endast med en förlängning av hittillsvarande provisorium. För armén äskas oförändrat 80 000 kr., för marinen 15 000 kr. och för flygvapnet 17 100 kr. 1945 års militärutredning har enligt vår mening anfört goda skäl för en avsevärd förstärkning av personalvårdsorganisationen. Ovan anförda omständigheter synas dock medföra, att frågan om en mera genomgripande utökning av organisationen med avseende på heltidsanställda assistenter tills vidare får anstå. I huvudsak inom det nuvarande provisoriets ram torde dock vissa förbättringar böra vidtagas för att kunna behålla eller förvärva kvalificerad personal och på så sätt hjälpligt tillgodose personalvårdens behov.

Inom försvaret råder praktiskt taget allmän enighet om att förbandscheferna i fråga om personalvården i fred behöva kunniga assistenter vid sidan av personalvårdsofficerare och bildningsråd. Personalvården i sin moderna utformning är i själva verket oundgänglig inom försvaret. Assistenterna behövas både för att bistå de värnpliktiga och för att såsom kontaktmän mellan dessa och befälet medverka till ökad förståelse dem emellan. För att de rätt skola fylla dessa grannliga uppgifter fordras av dem både klokhet och erfarenhet. Möjligheten att behålla eller förvärva dugande lämpliga krafter är emellertid i hög grad beroende på den ersättning som kan bjudas. Även om deltidsassistenterna för att kunna helt och fullt göra sin insats måste bäras av ett ideellt intresse för uppgiften, kan man icke sätta i fråga, att de skola offra tid och krafter utan rimligt ekonomiskt utbyte. I fråga om de fåtaliga heltidstjänsterna skulle det kunna befaras, att nu anställda assistenter, som genom sin erfarenhet från beredskapsåren och genom sitt ihärdiga ideella arbete kunna bilda den stomme, kring vilken en blivande fredsorganisation bygges upp, lämna sina befattningar för andra avsevärt mera lönande på den civila arbetsmarknaden. Med beaktande av de krav, som ställas på personalvårdsassistenterna, det arbete, som de verkligen utfört och utföra, och den betydelse deras verksamhet äger framstår det som en klok åtgärd att i nuvarande läge genom rimliga ekonomiska villkor söka tillförsäkra försvaret den nuvarande assistentpersonalens fortsatta insats. Efter vad vi inhämtat kunna ett fåtal assistenter med hänsyn till sina civila arbetsförhållanden över huvud taget icke ställa sig till förfogande nästkommande budgetår, under det att flertalet assistenter visserligen äro intresserade för fortsatt assistentverksamhet men med hänsyn till nödvändig arbetsinsats icke anse sig kunna kvarstå på nuvarande villkor. Det torde också bli svårt för att icke säga omöjligt att i händelse av större avgång ersätta de avgående assistenterna, som i allmänhet ha stor praktisk erfarenhet, med kvalificerade befattningshavare. Det synes icke heller staten värdigt att med avseende på numera självklara arbetsuppgifter inom försvaret i stor utsträckning bygga på frivilliga insatser från enskilda.

För närvarande gäller följande av chefen för försvarsstaben fastställda instruktion för personalvårdsassistenterna.

»För personalvårdsassistenter vid fredsorganisationens förband gäller tills vidare följande instruktion, i fråga om deltidanställda assistenter dock med de begränsningar i fråga om arbetsuppgifterna, som vederbörande chef bestämmer med hänsyn till att dessa assistenter beräknats behöva tagas i anspråk omkring 400 respektive 300 timmar per år.

Personalvårdsassistent är civil befattningshavare vid förbandet och i sin tjänst närmast underanställd personalvårdsofficeren.

Det åligger personalvårdsassistent

att medverka vid organiserande och ledning av social, ekonomisk och juridisk rådgivning och att enligt chefs bestämmande finnas tillgänglig för allmän regelbunden mottagning vid förbandet;

att vid behov föreslå åtgärder för upplysningsverksamhet;

att biträda personalvårdsofficer och bildningsråd vid planläggning och genomförande av biblioteks- och föreläsningsverksamhet samt frivillig fritidsundervisning ävensom annan frivillig eller obligatorisk upplysnings- och studieverksamhet, exempelvis nykterhets- och medborgarundervisning, som kan komma att äga rum;

att biträda med anordnande av underhållningsverksamhet, därvid tillvarata tagande dugande krafter inom och utom förbandet;

att vara kontaktman med ortens och bygdens skolor och föreningar, vilka verka för undervisning, bildning och kulturarbete av olika slag;

att taga noggrann kännedom om samtliga för personalvården i fred gällande bestämmelser och att i tillämpliga delar och med tillgodogörande av vunna erfarenheter söka genomföra dem på sådant sätt, att personalvården kontinuerligt fyller sitt ändamål;

att, även i det fall att han icke är ledamot av vederbörligt bildningsråd, närvara vid dess sammanträden samt

att föra kortfattad dagbok med tidsuppgifter över verksamheten som personalvårdsassistent.»

Arvodet för deltidstjänstgörande assistenter skulle med utgångspunkt från beräknat timantal per år komma att motsvara 3 kr. per timme. Det ungefärliga antalet arbetstimmar per år hade emellertid måst beräknas utan tillgång till närmare erfarenheter angående förhållandena i fred. Numera torde det vara fullt klart, att assistenternas arbetsuppgifter i fred i regel äro både mera omfattande och tidskrävande än vad som beräknades. Det är därför klart, att de deltidstjänstgörande assistenterna måst ägna och i regel också ägnat avsevärt mera tid än som beräknats enligt instruktionen för att något så när kunna tillgodose arbetsuppgifterna. Omkring 600 timmar vid större, 450 timmar vid mindre förband och 225 timmar vid vissa skjutskolor torde vara en vanlig genomsnittssiffra under nuvarande förhållanden, även om i en del fall så stora krav icke ställts eller med hänsyn till arvodenas storlek kunnat ställas på vederbörande deltidssistent och man i andra anser sig behöva en heltidsassistent. Deltidsassistenternas ekonomiska ersättning per timme har med hänsyn till det an-

förda i de flesta fall blivit avsevärt mindre än som förutsatts och ofta inte motsvarat mer än knappt 2 kr. per timme. Dessutom få åtskilliga assistenter för närvarande på grund av sin bostadsort vidkännas både betydande tidsförlust och i förhållande till arvodet stora avbränningar för resekostnader.

Den beräkningsgrund, som 1945 års militärutredning använt för bestämmande av arvoden för deltidstjänstgörande assistenter, d. v. s. 4 kr. per timme, synes särskilt i nuvarande läge icke vara för högt tilltagen och torde tillämpas redan på nuvarande provisorium. Arvodena böra därför beräknas efter 4 kr. per timme och det antal timmar, som assistenterna tagas i anspråk. Sammanlagt torde arvodet per år icke böra överstiga 2 400 kr. för assistenter vid större förband, 1 800 kr. för assistenter vid mindre förband respektive 900 kr. för assistenter vid vissa skjutskolor. Möjlighet synes dock böra inrymmas för försvarets civilförvaltning att, på förslag av chefen för försvarsstaben och i den mån medel finnas disponibla, höja arvodet i förhållande till använt timantal utöver beräknade. Dessutom bör i förekommande fall ersättning för särskilda resekostnader tillerkännas assistenterna i likhet med vad 1946 års riksdag beslöt i fråga om militärpastorerna.

I fråga om de nuvarande heltidstjänsterna synes arvodet för nästkommande budgetår böra beräknas efter de grunder, som angivits av 1945 års militärutredning, d. v. s. »icke lägre än i jämnhöjd med lönegrad Eo 18», som numera motsvaras av lönegrad 22 i löneplanen 1, varvid kostnaderna för nästkommande budgetår böra beräknas enligt löneklass 22. Det vore icke blott från personalens utan också från personalvårdens synpunkt önskvärt, om dessa befattningar redan från och med budgetåret 1947/48 hänfördes till löneplan Me. Med hänsyn till organisationens provisoriska karaktär vilja vi dock icke ifrågasätta detta men utgå ifrån att befattningshavarna framdeles skola få räkna sig anställningstiden under provisoriet till godo för löneklassuppflyttning m. m.

I Karlskrona har arvodet för en heltidsanställd assistent fr. o. m. 1/10 1946 uppdelats på två befattningar i proportionen 55/100 respektive 45/100. Erfarenheterna från den hittills gångna tiden synas starkt tala för att i Karlskrona erfordras två heltidstjänster. På denna punkt ifrågasättes därför en utökning av den provisoriska organisationen med en heltidstjänst.

De sammanlagda kostnaderna för här ifrågasatt förstärkning av den provisoriska assistentorganisationen uppgå enligt bilaga 2 till i runt tal 200 000 kr., vilket betyder en kostnadsökning av omkring 88 000 kr. i förhållande till åskade medel. Härutöver skulle komma kostnaderna för reseersättningar i särskilda fall, vilka vi förslagsvis vilja upptaga till högst 5 000 kr.

Med stöd av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte under vederbörlig punkt (3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t) i pro-

position nr 130 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksdagens fjärde huvudtitel för budgetåret 1947/48

dels enligt ovan angivna grunder höja anslaget till personalvårdsassistenter med 88 400 kr., fördelade med i runt tal för armén 55 000 kr., för marinen 18 000 kr. och för flygvapnet 15 300 kr.,

dels medge, att ersättning för resekostnader i förekommande fall beredes deltidsanställda assistenter intill ett sammanlagt belopp av 5 000 kr.

Stockholm den 21 mars 1947.

Elis Håstad.

Walter Sundström

i Skövde.

Översikt över assistentorganisationen under budgetåret 1946/47.

Befattningar	Arvode (Mex 17) + rörl tillägg	Kris-tillägg	Provisoriskt tillägg	Deltids-arvode	Summa
<i>Armén:</i>					
Garnisonsassistent Boden	6709: 80	933: 00	660	—	8302: 80
» Karlsborg	5895: 60	819: 60	690	—	7405: 20
» Linköping	6301: 80	875: 40	690	—	7867: 20
» Skövde	6099: 60	848: 40	690	—	7638: 00
I 1, I 2, I 3, I 5, I 6, I 7, I 8, I 11, I 12, I 13, I 14, I 15, I 16, I 17, I 18, I 20, I 21, P 1, P 2, P 3, A 1, A 2, A 3, A 4, A 6, A 8, A 9, Lv 3, T 3, T 4 = 29 befattningar à 1 200 kr.				34800	34800: 00
K 1, K 2, K 4, A 7, Lv 4, Lv 5, Lv 6, Lv 7, Ing 1, Ing 2, S 1, T 2 N, Tyg 1 ¹⁾ , Tyg 2 ¹⁾ , Tyg 3 ³⁾ , Ing 1, Arméns jägarskola = 17 befattningar à 900 kr.				15300	15300: 00
Infanteriskjutskolan, artilleriskjutskolan, luftvärnsskjutskolan = 3 befattningar à 450 kr.				1350	1350: 00
Summa armén:	25006: 80	3476: 40	2730	51450	82663: 20
<i>Marinen:</i>					
Garnisonsassistent Karlskrona	6301: 80	875: 40	690	—	7867: 20
Anm. Från 1/10 1946 äro löneförmånerna delade på 2 tjänster i proportionen 55/100 resp. 45/100, den förra för ÖSK m. m., den andra för Blekinge kustartilleriförsvär. ²⁾					
ÖSS, ÖSG, KA 1, KA 3, KA 4 = 5 befattningar à 1 200 kr.				6000	6000: 00
KA 4 H = 1 befattning à 900 kr.				900	900: 00
Värnpliksskolan Berga = 1 befattning à 700 kr. (särskilt kbr)				700	700: 00
Summa marinen:	6301: 80	875: 40	690	7600	15467: 20
<i>Flygvapnet:</i>					
F 1—F 5, F 7—F 18, F 21 = 18 befattningar à 900 kr.				16200	16200: 00
Anm. Befattningen vid F 18 har ännu icke behövt tillsättas.					
Summa för hela försvaret:	31308: 60	4351: 80	3420	75250	114330: 40

¹⁾ Tyg 1, Tyg 2 och Tyg 3 komma att samförläggas med T 1, T 2 respektive T 4, varför arvoden för assistenter vid dessa förband icke erfordras för budgetåret 1947/48.

²⁾ Detta motsvarar en månadslön av i runt tal endast 360 respektive 295 kr. per månad för efter vad vi inhämtat full heltidstjänstgöring.

³⁾ För Tyg 3 har arvode icke heller utgått under innevarande budgetår.

Föreslagen assistentorganisation under budgetåret 1947/48.

Befattningar	Arvode löneklass 22	Rörligt tillägg	Deltids- arvode	Summa
<i>Armén:</i>				
Garnisonsassistent Boden (5-ort)	9154	552		9706
» Karlsborg (2-ort)	8052	480		8532
» Linköping (3-ort)	8412	504		8916
» Skövde (3-ort)	8412	504		8916
29 befattningar (jfr bilaga 1) à högst 2 400 kr.			69600	69600
15 befattningar à högst 1 800 kr. (jfr bilaga 1, infanteriskjutskolan har överförts till denna grupp men befattningarna vid Tyg 1, Tyg 2 och Tyg 3 utgått med hänsyn till blivande samförläggning med T 1, T 2 respektive T 4)			27000	27000
2 befattningar à högst 900 kr. (jfr bilaga 1)			1800	1800
Summa armén:	34030	2040	98400	134470
<i>Marinen:</i>				
Assistent vid ÖSK m. m. i Karlskrona (3-ort)	8412	504		8916
Assistent vid Blekinge kustartilleriförsvar (3-ort)	8412	504		8916
5 befattningar (jfr bilaga 1) à 2 400 kr.			12000	12000
1 befattning (jfr bilaga 1) à 1 800 kr.			1800	1800
1 befattning (jfr bilaga 1) à 1 400 kr.			1400	1400
Summa marinen:	16824	1008	15200	33032
<i>Flygvapnet:</i>				
18 befattningar à 1 800 kr.			32400	32400
Summa flygvapnet:	—	—	32400	32400
Summa för hela försvaret:	50854	3048	146000	199902